

DAVID IGNASZEWSKI

Explorador. Jordi Savall ha dedicat la seua vida a la recuperació de músiques de l'Antiguitat.

Jordi Savall i la música, un diàleg

El músic i director estreny llaços entre Orient i Occident en un concert a Castelló

Hi ha instants en les nostres vides que aconseguixen superar amb escreix el diagnòstic d'aquest metge que per Nietzsche va ser l'oblit. A mesura que guanyem experiències, la nostra memòria pateix canvis, es transforma, muta, ja que ha de deixar espai a aquests altres moments que poden derivar en nous sentiments i emocions.

La memòria és selectiva, i l'oblit alguna cosa fisiològic, una funció normal del cervell que, tot i això, es pot veure privada de la seua comesa final, aquest abandonament (conscient o inconscient) gradual del que som, el que vivim. Això és així perquè hi ha moments, o millor dit, records d'aquells moments, que sempre ens semblen especials. Hi ha, per tant, records indestructibles, als quals tornem de tant en tant per reviuire lleu-

ment aquest estat d'excitació, invocant la mare nostàlgia, jugant a revelar existències d'un passat que, en tant que és el nostre—ens pertany—, modelem, o més aviat, solem edulcorar, encara que sigui una mica. Ja se sap, com més sucre, més dolç.

Tot i voler reproduir fidelment aquests valuosos records —ja sigui per al nostre delit personal o per a compartir-los amb algú altre—, solem evocar certes percepcions, petites empremtes o detalls que serveixen per immortalitzar aquests instants. El so d'una cullereta removent-se a una tassa de te fumejant, l'afable to d'una veu, una lleugera encaixada de mans, una quietud reconfortant... Aquests són alguns dels petits gestos i impressions que es van quedar gravats en la meua ment quan vaig entrevistar cara a cara a Jordi Savall i que ara recupero per parlar d'un ho-

me que ha dedicat la seua vida a la investigació i recuperació de melodies que sempre han buscat imitar els sons de la natura, a més d'aprofundir en les profunditats de l'ànima.

Jordi Savall porta més de quatre dècades difonent pel món «meravelles musicals abandonades en la foscor de la indiferència i l'oblit». Dit d'una altra manera, rescata aquesta part fonamental de la nostra història, ja que la música ha estat sempre, i és, una cosa connatural a l'ésser humà.

INVESTIGACIONS

La música de l'Antiguitat segueix sent una gran desconeguda. És, com diuen, un món realment apassionant del que ens queda molt per aprendre. Conscient d'això, Savall va decidir dedicar-se en cos i ànima a la investigació d'aquestes músiques —així, en plural— que llegeix, registra i interpreta, enriquint així el patrimoni històric-musical.

Concertista, pedagog, divulgador... El director i intèrpret català ha aconseguit en cadascun dels seus nous projectes, tant

musicals com culturals, estendre ponts, estrènyer llaços entre les cultures, formalitzar un diàleg que serveixi per eliminar qualsevol barrera. Tot això li ha permès situar-se entre els principals artífexs de la revaloració de la música històrica i, sobretot, en un dels grans defensors de la cultura com aquest «conjunt o sistema d'idees i de creences que donen sentit al que fem», en paraules del catedràtic d'Ètica de la Universitat Jaume I, Domingo García Marzá.

Fundador, juntament amb la desapareguda Montserrat Figueras, dels grups musicals Hespèrion XXI (1974), La Capella Reial de Catalunya (1987) i Le Concert des Nations (1989), Jordi Savall ha explorat amb tots i cada un d'ells aquestes melodies recòndites, anònimes i misterioses, creant un univers d'emocions i de gran bellesa que després comparteix amb món.

L'any 2011, el diari britànic The Guardian, va dir sobre ell que, «el que de veritat el distingeix són les seues incursions més enllà del temple de l'alta cultura». El rotatiu londinenc va defi-

El 20 d'abril torna a l'Auditori i Palau de Congressos el violagambista

constant per entendre el món

nir al músic com un «trobador omnívor», perquè el seu «interès per rescatar tradicions musicals el porta des de les biblioteques de Manchester fins a les aldees colombianes, amb enregistraments que van des dels ritmes berbers fins als èxtasi d'un raga, des de la serena emoció d'un lament armeni fins a la vivacitat d'una gallarda isabelina». Tal és el seu afany o, millor dit, tal és el seu compromís amb un projecte que des dels seus inicis ha sentit la necessitat de reivindicar la música com «un dels mitjans d'expressió i comunicació més universals», com expressa el mateix Jordi Savall.

NO NOMÉS ÉS MÚSICA

Per a l'interpret català, la música, el que significa, «no es pot determinar segons criteris d'evolució del llenguatge, sinó segons el grau d'intensitat expressiva, riquesa interior i humanitat». És per això que els seus programes de concert han convertit la música en un instrument de mediació en favor de l'enteniment i la pau entre pobles i cultures diferents i de vegades enfrontats, raó per la

qual entre els artistes convidats de les seues formacions solen haver músics àrabs, israelians, turcs, grecs, armenis, afganesos, mexicans i nord-americans...

L'estudi, la interpretació, la direcció i la difusió d'aquestes tradicions musicals que ha dut a terme i segueix practicant, han fet dels seus concerts i enregistraments un valuós diàleg intercultural que ha traspasat totes les fronteres. Tornant als elogis que li va brindar The Guardian: «Jordi Savall posa de manifest una herència cultural comuna infinitament diversa», com quedarà clar un cop més en el concert que oferirà al costat del seu fill, Ferran Savall, i David Mayoral, a l'Auditori i Palau de Congressos de Castelló el proper divendres, 20 d'abril.

Concert de petit format, molt íntim, el que tindrà lloc a la sala simfònica a partir de les 19.30 hores, i que es presenta sota el títol de *Diàlegs & Improvisacions. D'Orient a Occident i del Món Vell al Nou*. En ell, Savall presenta, com afirmen des de l'Institut Valencià de Cultura (IVC), «una selecció molt personal de músiques

El director estarà acompanyat pel seu fill, Ferran Savall, i David Mayoral

Oferirà una selecció de peces molt personal basades en la tendresa i bellesa

ques que emocionen per la tendresa i la bellesa que tenen, així com per la capacitat de diàleg i l'harmonia d'aquestes». Per al músic d'Igualada, la música és l'art de la memòria per excel·lència, ja que només existeix en l'instant en què es fa concreta amb les ones sonores produïdes per la veu humana o els instruments, i aquesta limitació la converteix al mateix temps en la més humana i la més espiritual de les arts.

ORIENT-OCCIDENT

Per què investigar sobre les músiques d'Orient i interrelacionar-les amb les d'Occident? Hem de retrocedir fins al 2006 per trobar en la seua discografia l'àlbum *Orient-Occident*, treball que va suposar, com asseguren els crítics, un punt d'inflexió en la seua trajectòria, ja que Savall va decidir explorar el repertori extraeuropeu fent ús de la mateixa habilitat que ja havia demostrat amb compositors fins llavors poc o molt poc coneguts, com el francès Marin Marais. Anys més tard, va aparèixer un altre treball relacionat, una mena de segona en-

trega, sota el nom *Músiques per la Pau*, que va dedicar a Síria, un país que encara avui està patint un dramàtic conflicte en el qual perden la vida milers de persones innocents. Amb això, posa de manifest la necessitat d'una entesa, a través de la música.

Violagambista consumat, director serè, divulgador compromès... Jordi Savall és un dels músics més importants de l'últim mig segle pel seu monumental llistat d'enregistraments, les seues actuacions en directe i, principalment, per aquesta ingent tasca d'investigació que ens ha permès conèixer sons de temps remots i territoris ignots.

Sorpresa majúscula la d'aquest concert que en un principi no s'havia anunciat en la programació oficial d'actes que l'Institut Valencià de Cultura havia previst per a aquest segon trimestre de l'any. El del dia 20 és un d'aquests concerts per no perdre's pel seu significat conciliador, el seu mistatge ple d'esperança, la seua calidesa i mestratge. Veure, escoltar i sentir, tot un plaer. =

Eric Gras